

บันทึก

เรื่อง แร่ของกลางที่ซื้อขายก่อนวันที่พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒
ใช้บังคับ จะต้องเสียค่าภาคหลวงแร่หรือไม่

กระทรวงการคลังได้มีหนังสือ ที่ กค.๐๖๐๕/๔๖๓๒๙ ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ทหาหรือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับค่าภาคหลวงแร่ดิบบุก ที่ได้ชำระแก่กรมทรัพยากรธรณีไปโดยการหักจากค่าขายแร่ของกลางตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๐ ใช้บังคับ โดยกรมศุลกากรเห็นว่า

๑. การซื้อขายแร่ของกลางจะพึงต้องชำระค่าภาคหลวงก็ต่อเมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒ แล้ว ก่อนหน้านั้นไม่อยู่ในข่ายต้องชำระ เพราะบทบัญญัติที่ว่าด้วยการชำระค่าภาคหลวงแร่ คือ มาตรา ๑๐๔ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๖ มิได้บัญญัติให้ผู้ใดต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ในกรณีซื้อขายแร่ของกลางแต่อย่างใด เมื่อกรมศุลกากรขอคืนค่าภาคหลวงไปด้วยเหตุผลดังกล่าว ก็ได้รับแจ้งจากกรมทรัพยากรธรณีว่า การที่ผู้ซื้อแร่ นำแร่ที่ซื้อแล้วไปชำระค่าภาคหลวงเป็นการถูกต้องตามมาตรา ๑๐๔ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ แล้ว ไม่อาจเรียกคืนได้

๒. แม้จะมีข้อวินิจฉัยเป็นที่ยุติว่ากรณีตาม ๑. จะต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ การที่ต้องเสียนี้ก็ควรถือเป็นค่าภาระติดพันอันหนึ่งเช่นเดียวกับค่าใช้จ่ายอื่นๆ และการคำนวณเงินสินบนและรางวัลจะต้องคิดจากยอดเงินค่าแร่ที่ขายได้โดยไม่หักค่าภาคหลวงแร่ ตามแนวที่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัยไว้แล้วเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๒๑ เรื่อง การคำนวณเงินสินบนและรางวัลตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ทั้งนี้ หมายความว่ารวมถึงแร่ของกลางที่เจ้าหน้าที่จับกุมได้ในความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากรภายหลังพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๒๒ ประกาศใช้บังคับแล้วด้วย

กระทรวงการคลังเห็นว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายซึ่งควรได้รับการวินิจฉัยจากคณะกรรมการกฤษฎีกาให้เป็นที่ชัดแจ้งต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวประกอบกับฟังข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร) และผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (กรมทรัพยากรธรณี) แล้ว มีความเห็นว่า สำหรับปัญหาประการแรกนั้น โดยที่มาตรา ๑๐๔ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแร่

(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๖^๑ มิได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการชำระค่าภาคหลวงแร่ในกรณีที่มีการซื้อขายแร่ที่ตกเป็นของแผ่นดินแต่อย่างใด แต่เมื่อแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒^๒ ได้เพิ่มกรณีซื้อขายแร่ที่ตกเป็นของแผ่นดินไว้ด้วย คือ เพิ่มความเป็นวรรคสองว่า

^๑ มาตรา ๑๐๕ ผู้ถือประทานบัตรชั่วคราว ผู้ถือประทานบัตร ผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่หรือผู้ประกอบโลหกรรม ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยพิกัตอัตราค่าภาคหลวงแร่ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ให้ครบถ้วนตามปริมาณแร่ก่อนที่จะขนแร่ออกจากเขตเหมืองแร่

(๒) ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่ได้ซื้อแร่จากผู้รับใบอนุญาตร่อนแร่ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่สำหรับแร่ที่ซื้อในเดือนที่แล้วมาภายในวันที่ห้าของเดือนถัดจากเดือนที่ซื้อ

(๓) ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรชั่วคราว ผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่ที่ซื้อแร่จากผู้รับใบอนุญาตร่อนแร่ ขนแร่ไปยังเขตแต่งแร่หรือเขตโลหกรรมของตนเองหรือเขตแต่งแร่หรือเขตโลหกรรมของบุคคลอื่นซึ่งอธิบดีให้ความเห็นชอบแล้ว บุคคลดังกล่าวจะขอจัดการชำระค่าภาคหลวงแร่ไว้ก่อนจนกว่าจะแต่งแร่หรือประกอบโลหกรรมนั้นแล้วเสร็จก็ได้ แต่ต้องวางเงินประกันหรือจัดให้ธนาคารซึ่งอธิบดีเห็นชอบเป็นผู้ค้ำประกันการชำระค่าภาคหลวงแร่ไว้ต่อทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ ตามที่ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่กำหนด

(๔) ในกรณีที่ตะกัรมีสารชนิดอื่นที่ยังมิได้เรียกเก็บค่าภาคหลวงแร่มาก่อนเจือปนอยู่เกินปริมาณที่อธิบดีกำหนด ผู้ประกอบโลหกรรมต้องชำระค่าภาคหลวงแร่สำหรับสารที่เจือปนตามปริมาณที่คำนวณได้ให้ครบถ้วนก่อนที่จะขนตะกัรมันนั้นออกจากเขตโลหกรรม

^๒ มาตรา ๑๐๕ ผู้ถือประทานบัตรชั่วคราว ผู้ถือประทานบัตร ผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่ ผู้ครอบครองแร่อื่นที่ได้จากการแต่งแร่ หรือผู้ประกอบโลหกรรมต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ ตามกฎหมายว่าด้วยพิกัตอัตราค่าภาคหลวงแร่ ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่สำหรับแร่ที่กำหนดไว้ในประทานบัตร รวมทั้งแร่อื่นที่เป็นผลพลอยได้จากการทำเหมือง ให้ครบถ้วนตามปริมาณแร่ก่อนที่จะขนแร่ออกจากเขตเหมืองแร่

(๒) ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่ได้ซื้อแร่จากผู้รับใบอนุญาตร่อนแร่ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่สำหรับแร่ที่ซื้อในเดือนที่แล้วมาภายในวันที่ห้าของเดือนถัดจากเดือนที่ซื้อ

(๓) ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรชั่วคราว ผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่ที่ซื้อแร่จากผู้รับใบอนุญาตร่อนแร่ ขนแร่ไปยังเขตแต่งแร่หรือเขตโลหกรรมของตนเองหรือเขตแต่งแร่หรือเขตโลหกรรมของบุคคลอื่นซึ่งอธิบดีให้ความเห็นชอบแล้ว บุคคลดังกล่าวจะขอจัดการชำระค่าภาคหลวงแร่ไว้ก่อนจนกว่าจะแต่งแร่หรือประกอบโลหกรรมนั้นแล้วเสร็จก็ได้ แต่ต้องวางเงินประกันหรือจัดให้ธนาคารซึ่งอธิบดีเห็นชอบเป็นผู้ค้ำประกันการชำระค่าภาคหลวงแร่ไว้ต่อทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ตามที่ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่กำหนด

(๔) ในกรณีที่นำแร่มาแต่งและได้แร่อย่างอื่นด้วย ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ สำหรับแร่ที่แต่งได้พร้อมกับการขออนุญาตมีแร่ไว้ในครอบครองตามมาตรา ๑๐๕

(๕) ในกรณีที่ตะกัรมีแร่ชนิดอื่นที่ยังมิได้ชำระค่าภาคหลวงแร่มาก่อนเจือปนอยู่เกินปริมาณที่อธิบดีกำหนด ผู้ประกอบโลหกรรมต้องชำระค่าภาคหลวงแร่สำหรับแร่ที่เจือปนตามปริมาณที่คำนวณได้ให้ครบถ้วนก่อนที่จะขนตะกัรมันนั้นออกจากเขตโลหกรรม

ในกรณีที่มีการซื้อขายแร่ที่ตกเป็นของแผ่นดิน หากปรากฏว่าแร่เป็นแร่ที่ยังมิได้ชำระค่าภาคหลวงแร่ ผู้ซื้อต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยพิกัตอัตราค่าภาคหลวงแร่สำหรับแรดังกล่าวพร้อมกับการขออนุญาตมีแร่ไว้ในครอบครองตามมาตรา ๑๐๕

“ในกรณีที่มีการซื้อขายแร่ที่ตกเป็นของแผ่นดิน หากปรากฏว่าแร่เป็นแร่ที่ยังมิได้ชำระค่าภาคหลวงแร่ ผู้ซื้อต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยพิกัตอัตราค่าภาคหลวงแร่สำหรับแร่ดังกล่าวพร้อมกับการขออนุญาตมีแร่ไว้ในครอบครองตามมาตรา ๑๐๕” ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า การให้เสียค่าภาคหลวงแร่ในกรณีที่มีการซื้อขายแร่ที่ตกเป็นของแผ่นดินนั้นเป็นบทบัญญัติที่เพิ่มขึ้นใหม่ซึ่งไม่เคยมีในพระราชบัญญัติแร่ฉบับก่อน ๆ ประกอบกับพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๓)ฯ ก็มิได้กำหนดให้บทบัญญัติใดมีผลย้อนหลัง ดังนั้น พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๓)ฯ นี้ จึงไม่มีผลย้อนหลังไปถึงการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ ด้วยเหตุดังกล่าวมาแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) จึงเห็นว่า การซื้อขายแร่ของกลางจากกรมศุลกากรซึ่งได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมทรัพยากรธรณีตามมาตรา ๙๙^๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖ ให้เป็นผู้ขายไม่ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ เพราะมาตรา ๑๐๕ แห่งพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖ มิได้กำหนดให้ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ในกรณีเช่นนี้ ส่วนค่าภาคหลวงแร่ซึ่งได้มีการชำระไว้แล้วสำหรับกรณีดังกล่าวนี้ ผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร) และผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (กรมทรัพยากรธรณี) ชี้แจงว่า เมื่ออธิบดีกรมทรัพยากรธรณีอนุญาตให้กรมศุลกากรขายแร่ของกลาง ได้มีหนังสือสั่งให้กรมศุลกากรหักเงินค่าแร่ของกลางที่จำหน่ายไปแล้วชำระเป็นค่าภาคหลวงแร่ต่อสำนักงานทรัพยากรธรณีจังหวัดด้วย และกรมศุลกากรก็ได้ถือปฏิบัติเช่นนี้ทุกครั้ง ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) จึงเห็นว่า ค่าภาคหลวงแร่ที่กรมศุลกากรได้จ่ายให้แก่สำนักงานทรัพยากรธรณีจังหวัดในกรณีซื้อขายแร่ของกลางนี้เป็นเงินที่หักจากเงินค่าแร่ที่กรมศุลกากรจำหน่ายได้ มิใช่เป็นเงินค่าภาคหลวงแร่ที่ผู้ซื้อแร่ของกลางชำระแต่อย่างใด

สำหรับปัญหาประการที่สองที่ว่า หากมีข้อวินิจฉัยเป็นที่ยุติว่าการซื้อขายแร่ของกลางดังกล่าวจะต้องชำระค่าภาคหลวงแร่แล้ว จะคำนวณเงินสินบนและรางวัลจากยอดสุทธิของเงินค่าขายแร่ของกลางโดยไม่หักค่าภาคหลวงแร่ก่อนหรือไม่นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) มีความเห็นว่า โดยที่ได้มีความเห็นแล้วว่า กรณีซื้อขายแร่ของกลางที่กระทำก่อนวันที่พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒ ใช้บังคับไม่ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ ดังนั้น ปัญหาในข้อนี้จึงไม่ต้องพิจารณา

^๓ มาตรา ๙๙ ห้ามมิให้ผู้ใดขายแร่ เว้นแต่ผู้นั้นเป็น

(๑) ผู้ถือประทานบัตรชั่วคราว หรือผู้ถือประทานบัตรหรือตัวแทนของบุคคลดังกล่าวซึ่งได้จดทะเบียนไว้ต่อทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ ขายแร่ที่ได้มาจากการทำเหมืองตามประทานบัตรชั่วคราวหรือประทานบัตรนั้น

(๒) ผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่ หรือตัวแทนซึ่งได้จดทะเบียนไว้ต่อทรัพยากรธรณีประจำท้องที่

(๓) ผู้รับใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย หรือเป็นเจ้าของแร่ซึ่งแร่ได้มาจากผู้รับใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย

(๔) ผู้รับใบอนุญาตร่อนแร่

(๕) ผู้รับอนุญาตจากอธิบดีในกรณีพิเศษเฉพาะครั้งที่ขายนั้น หรือ

(๖) ผู้ขายโลหะที่ได้จากโลหกรรม

(ลงชื่อ) อมร จันทรมบูรณ์
(นายอมร จันทรมบูรณ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มกราคม ๒๕๖๕